

Motion till riksdagen 2021/22:4635

av Clara Aranda m.fl. (SD)

med anledning av skr. 2021/22:213 En samlad strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken samt spel om pengar 2022–2025

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det i det fortsatta arbetet med ANDTS-strategin tydligt ska tas hänsyn till de varierande skadeverkningarna som tobaks- och nikotinprodukter kan orsaka och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att vetenskapligt påvisade gradskillnader för olika tobaks- och nikotinprodukters skadeverkningar ska bedömas genom en relativ skadegrad där produkternas skadeverkningar sätts i relation till varandra, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att vetenskapligt påvisade gradskillnader för olika tobaks- och nikotinprodukters skadeverkningar bedöms på ett korrekt och säkert sätt och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för att säkerställa att regeringsuppdraget om att sammanställa och tillgängliggöra kunskap om olika tobaks- och nikotinprodukters skadeverkningar ska inkludera en betydande bredd av relevanta studier och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ANDTS-strategins mål avseende spel om pengar ska vara att minska skadeverkningar av spelande och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringens förslag om insatser för att begränsa tillgång och tillgänglighet till spel om pengar inte ska vara en del av ANDTS-strategin och tillkännager detta för regeringen.

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör påskynda processen med att verkställa inrättandet av ett nationellt kompetenscentrum för ANDTS-prevention och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Efter att en majoritet i riksdagen avslag regeringens förslag gällande en ny strategi för politiken för alkohol, narkotika, tobak, dopning och spel om pengar (ANDTS) den 15 juni 2021 återkom regeringen med anledning av de tillkännagivanden som riksdagen fattat beslut om med en skrivelse den 24 mars 2022.

Riksdagen uppmanade bl.a. regeringen, i ett tillkännagivande, att återkomma till riksdagen med ett reviderat och förbättrat förslag till ANDTS-strategi, i vilken det tydligt ska framkomma vilka olika insatser som måste vidareutvecklas och genomföras samt var ansvaret för insatserna ska ligga.

Utöver tillkännagivandet om en reviderad strategi tillkännagav även riksdagen ytterligare ett antal uppdrag för regeringen, som också var kopplade till strategin. Dessa handlar om att regeringen bör ge Socialstyrelsen i uppdrag att genomföra kartläggningar av missbruk i syfte att förbättra beroendevården och att det i strategins övergripande mål bör tas hänsyn till att olika nikotin- och tobaksprodukter kan orsaka olika stora skadeverkningar. Riksdagen tillkännagav även för regeringen att Socialstyrelsen bör få i uppdrag att klargöra de gradskillnader av ANDT-produkters skadeverkningar som är vetenskapligt påvisade, vilket bl.a. kan användas som underlag vid lagstiftning inom området.

Riksdagen riktade även ett tillkännagivande till regeringen om att det bör inrättas ett nationellt kompetenscentrum för prevention där ANDTS-förebyggande metoder kan förvaltas, kvalitetssäkras och vidareutvecklas.

Av skrivelsen framgår det att regeringens fortsatta bedömning är att användandet av nikotinprodukter ska minska. Av den anledningen anser Sverigedemokraterna att regeringen inte fullt ut tar hänsyn till de varierande skadeverkningar som tobaks- och nikotinprodukter kan orsaka, vilket tydligt framkommer av den målstruktur som i skrivelsen föreslås ska vägleda arbetet med ANDTS-strategin.

Vi kan se exempel på hur Norge har inkluderat skademinimering i den norska tobaksstrategin, och liknande steg, gällande skadereducering, har även genomförts i t.ex. Nya Zeeland, USA och Italien.

Vår uppfattning är att det, ur ett folkhälsoperspektiv, är viktigt att uppmuntra individer med tobaksberoende att välja ett mindre skadligt alternativ. Om vi ser till nikotin är det ett beroendeframkallande preparat och således inte riskfritt att bruka. Det är dock viktigt att poängtera att rökningrelaterade sjukdomar främst orsakas av de skadliga ämnen som uppstår när tobaken förbränns.

Vad gäller tillkännagivandet om att uppdraga åt Socialstyrelsen att klargöra de gradskillnader av ANDT-produkters skadeverkningar som är vetenskapligt påvisade, har regeringen nu gett Folkhälsomyndigheten, Statens beredning för medicinsk och social utvärdering och Socialstyrelsen i uppdrag att sammanställa och tillgängliggöra kunskap om olika tobaks- och nikotinprodukters skadeverkningar.

Vi menar således att produkternas skadeverkningar måste sättas i relation till varandra, dvs. genom en relativ skadegrad, i stället för att uttryckas i absoluta tal.

För att vetenskapligt påvisade gradskillnader ska kunna bedömas på ett korrekt och säkert sätt krävs det likaså att berörda myndigheter går igenom all den svenska och internationella forskning som finns att tillgå på området.

Det är också viktigt att belysa det faktum att ett flertal nya tobaks- och nikotinprodukter har tillkommit på marknaden. Därför går det inte heller att räkna med att långtidsdata, i form av epidemiologiska studier gällande skadeverkningar av nya produkter, finns att tillgå när det gäller de nyare produkterna. Av den anledningen anser vi inte att uppdraget ska begränsas till enbart epidemiologiska och kliniska studier med hälsoutfall. Vår uppfattning är således att det finns behov av att väga in studier där man har tittat närmare på exponering för skadliga substanser vid användning av en tobaks- eller nikotinprodukt, i jämförelse med en annan tobaks- och nikotinprodukt. Likaså studier som undersökt olika tobaks- och nikotinprodukters relativa påverkan på surrogatmarkörer för hälsoutfall behöver beaktas. Vi ser även behov av att beakta expertutlåtanden och kunskapsöversikter internationellt, där den relativa skadegraden mellan olika tobaks- och nikotinprodukter är en relevant faktor att undersöka närmare.

Sverigedemokraternas uppfattning är av den anledningen att regeringens åtgärder för närvarande inte tillgodoser det uppdrag som tillkännagivandet åsyftade fullt ut.

I samma målstruktur är regeringens bedömning å ena sidan att skadeverkningar av spelande ska minska, vilket blir svårt att tolka när regeringen å andra sidan skriver att insatser för att begränsa tillgång och tillgänglighet till spel om pengar fortsatt bör vara en av hörnstenarna i regeringens ANDTS-politik.

Vi menar således att regeringens uttalade fokus, om att minska tillgång och tillgänglighet till spel om pengar, riskerar att slå mot hela omregleringen av spelmarknaden och likaså slå mot de legala aktörerna. Detta samtidigt som det i stället kan gynna spel hos illegala aktörer där konsumentskydd inte alls finns att tillgå på samma sätt. Regeringens otydlighet vad gäller intentionerna i den här frågan är likväl problematisk och måste tydliggöras.

Sverigedemokraterna efterlyser likaså åtgärder från regeringens sida vad gäller inrättandet av ett nationellt kompetenscentrum för ANDTS-prevention. Vi menar att det finns stora behov av ett nationellt kompetenscentrum som kan verka för ett mer konkretiserat och strukturerat ansvarstagande inom området, och anser därför att regeringen snarast behöver verkställa detta, vilket i sin tur också ska genomföras i enlighet med den uppmaning som riksdagen tidigare riktat i ett tillkännagivande till regeringen.

I skrivelse 2021/22:75 redogör regeringen för att ett flertal av riksdagens tillkännagivanden med anledning av proposition 2020/21:132 fortsatt bereds inom Regeringskansliet och därmed inte är slutbehandlade. Av den anledningen har Sverigedemokraterna för avsikt att noggrant följa regeringens fortsatta arbete framgent för att säkerställa att Sverige får en väl genomarbetad och seriös ANDTS-politik.

Clara Aranda (SD)

Linda Lindberg (SD)

Carina Ståhl Herrstedt (SD)

Per Ramhorn (SD)